

Statenmededeling

Onderwerp

Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

PS: 4262725

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

het Uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen Transitie Veehouderij.

Aanleiding

Als provincie Noord-Brabant werken wij met veel ambitie aan de versnelling in de transitie van de Brabantse agrofoodsector. Het beleid van de provincie is erop gericht dat de sector zich verder ontwikkelt naar een slimme, maatschappelijk gewaardeerde, duurzame, renderende sector en in harmonie met haar omgeving. Op 7 juli hebben uw Staten besloten over de maatregelen voor de veehouderij in het kader van de verordeningen natuurbescherming en ruimte. Nu informeren wij uw Staten graag over de volgende stap op weg naar die innovatieve en duurzame sector. Wij presenteren hierbij, als uitwerking van de bestuursopdracht in de begroting, het uitvoeringsprogramma 'Ondersteunende Maatregelen Transitie Veehouderij'. Dit uitvoeringsprogramma richt zich op het bieden van ontwikkelperspectief voor de ontwikkelende veehouder en de stoppende veehouder.

Om te komen tot dit uitvoeringsprogramma, hebben wij op 22 september jl. met uw Staten gesproken over een '80% versie'. Wij hebben uw waardevolle suggesties verwerkt in deze definitieve versie.

Het uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen is de uitwerking van de bestuursopdracht Flankerende Maatregelen in het kader van de perspectiefnota 2017.

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

Bevoegdheid

Het Uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen Transitie Veehouderij is een uitwerking van, en aanvulling op, de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood. Wat betreft de middelen, nemen uw Staten een besluit bij de begrotingsbehandeling op 10 november, in het kader van de integrale afweging begroting 2018.

Kernboodschappen

1. Wij presenteren u een uitvoeringsprogramma dat een ferme bijdrage levert aan de versnelling van de transitie in de veehouderij.

Deze 'ondersteunende maatregelen' zijn ondersteunend aan veehouders die net die éxtra stap zetten op weg naar een duurzaam, rendabel bedrijf. Aan die boeren die leiding geven aan een bedrijf met de allerbeste techniek, met het meest innovatieve, en diervriendelijke stalsysteem. Aan die boeren die we in hun kracht zetten door regie te nemen over hun toekomst, over de manier waarop zij hun bedrijf willen leiden, of op de manier waarop zij kiezen voor een toekomst in een andere richting.

Elke veehouder voor wie de ondersteunende maatregelen relevant en passend zijn, moet er ook gebruik van kunnen maken. Daar zoeken wij te allen tijde de balans tussen de eigen rol van de ondernemer, en de bijdrage die wij als provincie kunnen leveren aan zijn of haar toekomst. Daarom hebben wij gezorgd voor een robuust pakket, waarin wij flexibel kunnen inspelen op wat er speelt in de sector.

In de uitvoering van dit programma, zoeken wij maximaal de samenwerking met andere partijen. Belangrijke betrokkenen zijn: gemeenten, de agrofoodsector, het Rijk, andere financiers en ontwikkelaars van stallen. Ieder vanuit hun eigen opgave, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Hiermee geven we inhoud aan Motie [M2](#).

2. Dit werkt stevig door op belangrijke maatschappelijke doelen als verbetering van de leefomgeving in het buitengebied, dierenwelzijn, veiligere stallen, en terugdringen van criminaliteit.

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

De leefomgeving in het Brabantse buitengebied verbetert op verschillende manieren. Door stevig in te zetten op innovatieve stalsystemen die de emissies zoveel mogelijk aan de bron aanpakken, verbetert het stalklimaat. Van innovatieve stalsystemen verwachten wij een stevigere reductie van geur, fijnstof en ziektekiemen dan bij de toepassing van luchtwassers. Een nieuwe stalinrichting biedt kansen om de brandveiligheid te vergroten en het energiegebruik ligt een stuk lager dan bij luchtwassers. Bovendien zijn innovatieve stalsystemen beter voor dierenwelzijn, leiden ze tot lager antibioticagebruik en creëren mogelijkheden voor betere resultaten.

Wij gaan met deze maatregelen leegstand in het buitengebied tegen. Het is een toenemend probleem. Leegstand zorgt niet alleen voor verrommeling van het landschap, maar vergroot ook de kans dat criminelen op zoek gaan naar locaties in het buitengebied. Wij ondersteunen in een collectieve sloop- en asbestsanering. De maatregel 'stal eraf zon erop' levert bovendien een bijdrage aan de energietransitie en een (hoewel geringe) nieuwe, stabiele inkomstenbron voor de grondeigenaar.

3. Wij bieden ontwikkelperspectief voor de innoverende, duurzame boer van de toekomst.

Cruciaal in de versnelling van de transitie in de agrofoodsector, is innovatie. Ondernemers die een duurzame toekomst zien in Brabant, moeten de ruimte krijgen te innoveren en experimenteren. Dat is wat onze regio zo krachtig maakt.

De innovators in stalsystemen

Voor Brabant is het belangrijk dat innovatieve stalsystemen op tijd beschikbaar komen en dat de systemen betaalbaar en opschaalbaar zijn. Ze vormen een alternatief voor de zogenaamde 'end-of-pipe technieken' als luchtwassers. Het gaat vooral om technieken die emissies integraal (ammoniak, geur en fijnstof) bij de bron aanpakken. Sommige van deze technieken zijn kansrijk maar in de praktijk nog onvoldoende bewezen. Met andere woorden: ze zijn nog niet in de landelijke Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) opgenomen met een emissiefactor, die wel nodig is bij de vergunningverlening. De kansrijke systemen moeten nog doorontwikkeld en getest worden voordat ze op grotere schaal kunnen worden toegepast.

Om in te gaan op hoe wij als provincie die innovatie-en experimenteerruimte willen bieden, leggen wij eerst uit kort uit hoe de systematiek werkt.

Datum

10 oktober 2017

Als een veehouder een nieuwe stal wil bouwen, of een bestaande wil aanpassen, dan heeft hij te voldoen aan de Verordening natuurbescherming. De verordening heeft een 'bijlage 2' waarin de emissie-eisen zijn opgenomen in de verschillende diercategorieën. Het is voor de meeste veehouders op dit moment, met de huidige techniek, haalbaar om te voldoen aan de nieuwe eisen in de verordening.

Documentnummer

4243829

Voor geiten zijn in de Rav nog geen systemen opgenomen met een emissiefactor, die voldoet aan de eisen van bijlage 2, maar wij verwachten dat deze eind dit jaar beschikbaar zijn. Deze systemen zijn gebaseerd op toepassing van luchtwassers.

Voor jongvee geldt dat een huisvestingssysteem met ligboxen zoals dat wordt toegepast in de (categorie A1) melkveehouderij, ook mag worden toegepast bij (categorie A3) jongvee. Daarmee voldoen jongveestallen dan aan de eisen van de Verordening natuurbescherming. In de omgevingsvergunning moet dan bij jongvee de Rav code van "Overige huisvesting" worden toegepast. Dit systeem heeft voor jongvee geen eigen Rav-code.

Naast de al bestaande technieken is het voor dierenwelzijn, stal- en leefklimaat belangrijk dat innovatieve stalsystemen snel op de markt komen, en opschaalbaar zijn. Wij laten hieronder zien, hoe wij kansrijke systemen willen ondersteunen.

De rol van de provincie in het traject ontwikkeling innovatieve stalsystemen is hieronder schematisch weergegeven. Het schema gaat in op de proefstalstatus, een regeling van het Rijk. Bij de toekenning van een proefstalstatus, wordt ook een rav-code afgegeven.

In het verleden duurde de afgifte van een voorlopige emissiefactor via de proefstalregeling erg lang. Dit betekende dat in de praktijk innovatieve systemen niet konden worden toegepast. Bij het Rijk hebben wij dan ook regelmatig bepleit om de proefstalregeling te vernieuwen. Er zijn intussen afspraken gemaakt over een versnelling (zie [kamerbrief d.d. 21 juni 2017](#)) Wij volgen dit proces intensief en zullen het Rijk (blijven) vragen om snel te zijn met het toekennen van de proefstalstatus of een voorlopige emissiefactor.

De voorlopige emissiefactor wordt in het algemeen voorzichtig vastgesteld. Dat kan tot gevolg hebben dat de innovatieve technieken niet voldoen aan de reductie-eisen van de Verordening natuurbescherming en dus alsnog niet toegepast zouden kunnen worden in Brabant. Voor kansrijke initiatieven, waarvan de verwachting is dat de definitieve emissiefactor t.z.t. wel zal voldoen aan de eisen van de verordening, kan GS dan de hardheidsclausule toepassen zodat het innovatieve systeem toch in de praktijk toegepast kan worden.

Daarnaast kan op basis van art 2.4 Crisis- en herstelwet (Chw) het bevoegd gezag een experiment aanvragen om van bepaalde wetten te mogen afwijken als dit bijdraagt aan innovatieve ontwikkeling en de uitvoering bijdraagt aan het bestrijden van de economische crisis en aan duurzaamheid. In vrijwel alle gevallen is de gemeente het bevoegde gezag voor de omgevingsvergunning. In geval van een veelbelovend stalsysteem kunnen wij met de betreffende gemeente in overleg om hen te vragen gebruik te maken van artikel 2.4 Chw.

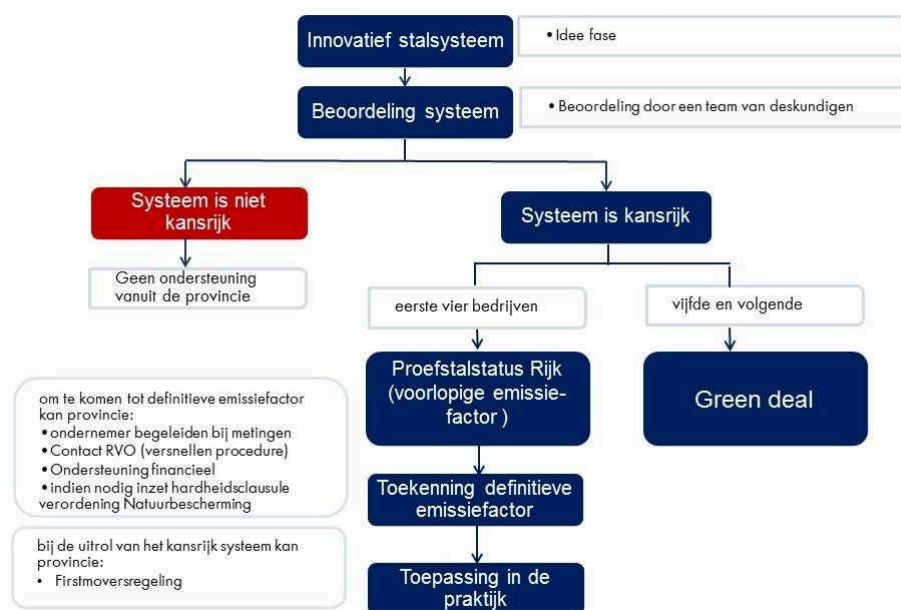
Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

We zullen een proef starten met potstallen.

Met de beschreven aanpak voor het bevorderen van innovatieve stalsystemen die uitgaat van integrale duurzaamheid en brongerichte maatregelen, denken we te kunnen voldoen aan de Motie [M11](#) en Motie M19a.

Wat gebeurt er als veehouders lef hebben getoond in duurzaam ondernemen, en dan niet de eisen halen uit 'bijlage 2'? Dat houden wij als provincie kritisch in de gaten. Wanneer veehouders de eisen uit bijlage 2 Verordening natuurbescherming niet halen, omdat de stalsystemen niet beschikbaar zijn, stellen we de eisen naar beneden bij. Dat gebeurt in overleg met de Commissie van Deskundigen, dat aan de lat staat voor advies aan de provincie op 'bijlage 2'. *De innoverende stallenbouwer*

Naast de experimenteerruimte, willen wij ook op een andere manier ondernemers met lef ondersteunen. De 'stallenbouwers' zullen risicovol moeten investeren in een systeem waarvan zij op voorhand niet weten of het technisch gaat voldoen aan de gewenste eisen, en of er voldoende geïnteresseerden zullen zijn. Dit is de bekende 'valley of death', zoals die zich in veel innovatieve

MKB-sectoren kan voordoen. Het voorstel is om hier bij aanvang € 5 mln. voor te reserveren, zodat we ondernemers met lef ondersteunen.

Datum

10 oktober 2017

Daarnaast bieden wij veehouders de helpende hand, die duurzaam willen investeren in bouw of verbouw van stallen, maar net niet de juiste financiering rond krijgen, omdat zij genoodzaakt zijn investeringen naar voren te halen. Het Nationaal Groenfonds wil hiertoe samen met ons een faciliteit opzetten, die een afgebakende, achtergestelde lening kan bieden. Een dergelijke, achtergestelde lening van gemiddeld 20%, biedt de hefboom voor een financiering bij de bank. Het voorstel is om hiervoor een fonds -met andere partijen- op te richten van € 20 mln. Ons aandeel bestaat bij aanvang uit € 10 mln.

Documentnummer

4243829

De innoverende jonge veehouder

In de transitie van de sector zijn jonge veehouders in Brabant essentieel. Zij zijn gezamenlijk in staat de veehouderij duurzaam in te richten, en een duurzame toekomst te geven.

Daarom stellen wij voor jonge veehouders (veehouders tot en met veertig jaar) een nieuwe regeling open. De regeling is gericht op het ondersteunen van jonge veehouders bij het doen van brongerichte investeringen in emissiearme stallen. Wij stellen hiervoor € 1,5 mln. beschikbaar.

Naast deze nieuwe regeling, zetten wij ons in om de bestaande financiële mogelijkheden voor jonge veehouders aantrekkelijker te maken. Binnen het POP3-programma kunnen jonge veehouders subsidie ontvangen voor investeringen om het agrarische bedrijf te moderniseren. De jonge landbouwers (Jola) regeling is onderdeel van het Nederlandse Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3) dat de provincies grotendeels uitvoeren.

Wij zetten nu in op een intensivering van de bestaande mogelijkheden. De huidige jonge landbouwersregeling POP3 is bedoeld voor ondernemers tot en met 40 jaar uit alle agrarische sectoren. Wij zetten ons, samen met andere provincies, in om meer maatregelen voor veehouderij op de lijst te krijgen. Binnen het POP3-programma zijn twee andere regelingen betekenisvol voor jonge landbouwers, ook al is hierbij geen mogelijkheid om onderscheid te maken in leeftijden. Door de openstellingen voor beide regelingen proactief onder de aandacht te brengen bij de jonge veehouders en ze actief te ondersteunen bij de aanvragen, zal dit leiden tot extra steunaanvragen. Het betreft de POP3-openstellingen voor:

- Fysieke investeringen landbouwbedrijven (4,48 mln), ook hier zal de focus gelegd worden op brongerichte stalmaatregelen.
- Kennisoverdracht (4,18 mln). Hier wordt gedacht aan een groot communicatieproject voor jonge landbouwers om hun 3 jaar te begeleiden om de juiste keuzes te maken voor het toekomstbestendig maken van hun bedrijf.

Buiten POP3 geven we via andere provinciale instrumenten, zoals LIB, TransLAB, LIC, FoodUP, jonge veehouders extra aandacht, door kennis te delen en

netwerken te vergroten. Daar hebben wij al verschillende positieve ervaringen mee.

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

4. We bieden ontwikkelperspectief aan stoppende veehouders.

Wij zetten een stevig pakket neer aan ondersteuning voor stoppende veehouders. Dat doen wij door op een aantal punten een ontwikkelperspectief te bieden, omdat het Brabantse buitengebied, de werking van de staldering, en de veehouder en zijn gezin hier baat bij hebben. Belangrijke elementen zijn: sloop van de oude stallen, zodat leegstand en criminaliteit voorkomen worden en een nieuw perspectief voor de gestopte veehouder en zijn gezin. Onze ondersteuning is erop gericht om zoveel mogelijke maatschappelijke meerwaarde te creëren: voor de stoppende boer, voor zijn omgeving, en voor het Brabantse buitengebied.

Het pakket ondersteunende maatregelen betreft de volgende maatregelen:

- een ondersteuningsnetwerk voor de eerste gesprekken over de te maken keuzes. Hiermee zorgen we voor een laagdrempelige manier voor contact, en willen we voorkomen dat de stoppende veehouder in een sociaal isolement terecht komt;
- een voucherregeling die de stoppende veehouder helpt om een nieuw perspectief te ontwikkelen;
- een van werk naar werk regeling die de veehouder helpt aan een nieuwe baan en daarmee nieuw inkomen en een nieuw sociaal netwerk;
- omschakelen naar natuurinclusief boeren. We zullen een kennisnetwerk opzetten, werken met voorbeeldbedrijven en een grondbank.
- ondersteuning bij sloop en asbestsanering;
- 'stal eraf zon erop', waarmee we leegstand en criminaliteit voorkomen en we een bescheiden nieuwe inkomstenbron creëren, zonder dat dit de gestopte veehouder wezenlijk tijd en geld kost.
- staldering, waardoor hokdierbedrijven bij sloop een vergoeding krijgen die direct of indirect wordt betaald door ontwikkelende bedrijven.

Naast bovengenoemde punten, stellen wij een regeling 'staldering met stoppers' voor. Hiermee maken wij het aantrekkelijk voor stoppende veehouders om hun vierkante meters te verkopen aan het stalderingsloket. Het stalderingsloket kan daarmee de vergoeding per vierkante meter relatief laag laten zijn, zodat aan de uitbreidende veehouder een stalderingsmeter voor een relatief laag bedrag kan worden verstrekt. Ons streven is de stalderingsmeters zo vooral ten goede te laten komen aan veehouders die volgens een dierenwelzijnsconcepten werken

en daarmee een bijdrage leveren aan de versnelling in de transitie veehouderij. Zie ook Statenmededeling van 19 september.

Datum

10 oktober 2017

'Staldering met stoppers' is voor stoppende boeren, die genoodzaakt eerder moeten stoppen door de nieuw afgekondigde maatregelen. Het bedrijf is de afgelopen drie jaar actief in bedrijf geweest. Ze hebben telkens geïnvesteerd in hun bedrijf om aan de gestelde eisen te kunnen voldoen, en wilden dat in de toekomst ook nog doen. Ze houden vee als hoofdkomstbron, en zijn staan persoonlijk garant voor hun bedrijfsfinanciering. Deelnemers aan de stoppersregeling onder het Actieplan Ammoniak en locaties die feitelijk niet voldoen aan Besluit emissiearme huisvesting worden van de regeling uitgesloten. Onze inzet is gericht op de boer en zijn gezin. We blijven weg uit situaties waar alleen de bank en de fiscus voordeel bij hebben.

Documentnummer

4243829

Bij de prioritering van aanvragen kan bijvoorbeeld voorrang worden geboden aan bedrijven in gebieden met beperkingen veehouderij, omdat hier de mogelijkheden van herontwikkeling van de locatie kleiner zijn en de maatschappelijke meerwaarde het grootst is. Ook kan rekening worden gehouden met een spreiding over de stalderingsgebieden.

We geven hiermee invulling aan de Motie [M20](#).

5. Wij zorgen voor een vangnet.

Eenzijds betreft dit de bedrijven waarvoor het door uw staten op 8 juli aangenomen Amendement A1 (Verordening natuurbescherming) relevant is.

Ook deze groep, zoals aangegeven in het amendement, wordt ondersteund in het kader van de ondersteunende maatregelen. Er is een groep van circa 110 bedrijven waarvoor geldt dat ze op 6 juli 2017 op locatieniveau voldeden aan de eisen van bijlage 2 van de Verordening natuurbescherming. Het uitgangspunt is dat ook deze bedrijven voor alle individuele stallen gaan voldoen aan de eisen van bijlage 2.

Wij stellen een aanpak voor waarbij we deze bedrijven nader in beeld brengen. Op het moment dat door het moeten voldoen aan de wettelijke eisen van bijlage 2 op stalniveau de bedrijfsvoering in gevaar komt zal per casus worden beoordeeld of een maatwerkoplossing, bijvoorbeeld in de vorm van het toepassen van de hardheidsclausule aan de orde is.

Daarnaast gaat het om individuele veehouders waarvoor de gevolgen van de genomen besluiten in het kader van de beide verordeningen onbedoeld disproportioneel uitpakken. Ook voor deze bedrijven kan het college van GS besluiten een maatwerkoplossing te bieden. Bij het vormgeven van het

individuele maatwerk wordt gewerkt langs de lijnen van redelijkheid en billijkheid.

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

6. Monitoring mét een deskundigencommissie.

Omdat het ontzettend belangrijk is dat wij de juiste ondersteunende maatregelen inzetten, zorgen wij voor adequate en robuuste monitoring. Dat doen wij halfjaarlijks in het kader van de programma-begroting. De prestatie-indicatoren zijn hieronder opgenomen. Dat stelt uw Staten in staat om uw controlerende rol uit te voeren.

Daarnaast stellen wij een commissie in. Deze commissie adviseert het college van GS, mede aan de hand van monitoring, over de voortgang, de maatschappelijke effecten en voorgestelde wijzigingen. GS betrekken dit advies in haar afwegingen. De leden van deze commissie worden gekozen op basis van hun deskundigheid. Uw Staten worden bij de aanstelling van deze commissie hierover nader geïnformeerd.

7. Deze maatregelen voeren wij uit in verbinding met bestaande provinciale instrumenten.

Het voorgestelde pakket ondersteunende maatregelen is afgestemd met de bestaande instrumenten en maatregelen zoals die momenteel al worden ingezet in het kader van aanpalende opgaven:

- VAB's (vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing): terugdringen van leegstand in het agrarisch gebied.
- De energietransitie: bijvoorbeeld door gunstig gelegen vrijkomende locaties (voor wat betreft de verhouding tussen lokale opwekking en lokaal verbruik) en hun infrastructuur te benutten voor duurzame energieproductie. Hierbij wordt ook gezien op welke wijze het al bestaande Energie Fonds Brabant kan worden ingezet.
- Breedband internet: Nieuwe / andere economische activiteiten op vrijkomende veehouderijlocaties vragen om een daarop aangepaste infrastructuur zoals breedband internet. Een locatie in het buitengebied zonder snelle internetverbinding is nauwelijks bruikbaar. In Noord-Brabant wordt dit al opgepakt door MABIB/CIF. Voor zover nodig zal de provincie (m.n. de gemeenten) ondersteunen om de uitrol te bespoedigen.
- Landbouwinnovatie Brabant (LIB) we ondersteunen via LIB onder andere de ontwikkeling van nieuwe, kosteneffectieve schone stalsystemen, en nieuwe vormen van mestbewerking. Ook wenden we onze invloed aan om dit te bevorderen voor de Nationale wetgeving.
- Toekomstbedrijven: wij ondersteunen als provincie een aantal 'Toekomstbedrijven', een project dat voor de verdere ontwikkeling van een innovatieve en verantwoorde landbouw van groot belang is.

- Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO): in dit platform is het verbod op asbestdaken 2024 een van de speerpunten. We slaan de brug tussen voorliggende maatregelen en de kennis van VTH-partners op het gebied van asbest.
- Duurzaam beheer van het bodem- en watersysteem.
- Het bevorderen van biologische landbouw door onder meer de inzet van informatie-bijeenkomsten, de uitgifte van pachtgronden van het Groen ontwikkelfonds Brabant en projecten via het LIB.
- Natuurnetwerk Brabant: wij leggen in voorkomende gevallen, bijvoorbeeld bij bedrijfsbeëindiging van een grondgebonden veehouderijbedrijf, de verbinding met mogelijkheden voor de aankoop van (ruil)gronden in het kader van de realisatie van het natuur netwerk Brabant en zo mogelijk de stimulering van kavelruil.

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

Consequenties

Het huidige voorstel leidt tot een volgende kostenbeeld. Hierbij zijn ook de indicatoren opgenomen waarop in het kader van de programma-begroting zal worden gerapporteerd.

De indicatoren 2018 - 2021 hebben betrekking op het totale pakket. Er is nog flexibiliteit mogelijk tussen de verschillende onderdelen.

Omschrijving	Begroting 2018 in €	Indicatoren 2018	Indicatoren 2018 - 2021
Programmamanagement	356.000	Operationele aansturing uitvoeringsprogramma Incl. monitoring	Operationele aansturing uitvoeringsprogramma Incl. monitoring
Innovatieve stalsystemen	1.900.000	Subsidiebeschikkingen verleend showcases nieuwbouw en verbouw. Regeling First movers opgesteld	Showcases 5 sectoren (varkens, kippen, rundvee, kalveren, geiten) 100 deelnemers Firstmoversregeling
Bedrijfsgerichte ondersteuning Jonge veehouders	181.000	Regeling Jonge veehouders opgesteld Eerste openstelling einde 2018	50 deelnemers regeling jonge veehouders Extra aanvragen POP jonge veehouders Ondersteund

Oudere veehouders		Regeling 'stalderen met stoppers' opgesteld	Extra vergoeding stalderingsmeters
Investeringsfonds	7.840.000	Investeringsfonds opgericht Eerste participaties pijler 2	100 achtergestelde leningen 5 - 10 participaties
Ondersteuningsnetwerk	432.000	Tijdelijk loket Ondersteunen bij 4 pilots Uitrol naar andere gemeenten	Tijdelijk loket (afgebouwd) Ondersteunen bij 4 pilots Uitrol naar andere gemeenten
Stalderingsloket	268.000	Stalderingsloket in bedrijf Afgave 50 - 100 stalderingsbewijzen	Jaarlijks afgeven ca. 100 stalderingsbewijzen
Voucherprogramma	700.000	Regeling voucherprogramma opgesteld 150 intake-gesprekken 50 omschakelaars 50 stoppers	500 intake-gesprekken 175 omschakelaars 200 stoppers
Natuurinclusieve landbouw	378.000	Grondbank ingesteld 5 voorbeeldbedrijven 5 bedrijven begeleid in omschakeling	Werkende grondbank 5 voorbeeldbedrijven 35 omschakelaars
Van werk naar werk	93.000	5 informatie-bijeenkomsten 25 deelnemers in traject	25 - 40 begeleid naar werk buitenshuis
Collectieve sloop- en asbestsanering	171.000	Organisatie gereed 3 collectieve sloopleinen georganiseerd Scholingstraject opgesteld	8 collectieve sloopleinen georganiseerd Scholingstraject saneerder in praktijk
Stal eraf - zon erop	181.000	Businesscase opgesteld	Businesscase opgesteld en organisatie voorbereid

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

Totaalbedrag programmatische uitgaven (afgerond)	12.500.000		
Stelpost (<u>niet in begroting 2018</u>)	17.500.000		
Investeringskrediet investeringsfonds	15.000.000		
Investeringskrediet grondbank natuurinclusieve landbouw	30.000.000		
Totaalbedrag	75.000.000		

Datum

10 oktober 2017

Documentnummer

4243829

Het bedrag van € 75 mln. moet worden gezien als een indicatief bedrag.

De benodigde programmatische middelen voor 2018, ad € 12,5 mln., zijn geraamd en als voorstel in de begrotingswijziging 2018 opgenomen. De middelen voor de vervolgjaren ad € 17,5 mln. zijn in een stelpost opgenomen. Om deze aan te wenden voor de programmabegroting zal een voorstel aan uw Staten worden voorgelegd.

Daarnaast is het voorstel om € 15 mln. investeringskrediet beschikbaar te stellen voor het op te richten investeringsfonds en € 30 mln. voor een op te richten grondbank natuur-inclusieve landbouw.

In het bovenstaande voorstel is voor 2018 een verhoging van het Organisatie Kosten Budget (OKB) van € 0,9 mln. opgenomen. Voor de jaren 2019 - 2021 is in de stelpost een reservering van het OKB van € 1,9 mln. opgenomen.

Europese en internationale zaken

Datum

10 oktober 2017

Als uitgangspunt geldt dat staatssteun verboden is. Er zijn echter diverse uitzondering op dit verbod; dat wil zeggen situaties waarin de Europese Commissie het wel wenselijk vindt dat bepaalde activiteiten gestimuleerd worden door overheidssteun. Hier zijn dan wel specifieke voorwaarden aan verbonden.

Documentnummer

4243829

Bij de verdere uitwerking van de ondersteunende maatregelen zal in veel gevallen sprake zijn van staatssteun. In sommige gevallen is er echter geen sprake van staatssteun omdat de financiering marktconform is, of omdat de gesteunde activiteiten niet-economisch van aard zijn.

Daar waar wel sprake is van staatssteun zullen we de staatssteunregels uiteraard in acht nemen en enkel geoorloofde staatssteun verstrekken. In het geval de steun is gericht op de beëindiging van productiecapaciteit zijn wij gehouden om vooraf goedkeuring te vragen aan de Europese Commissie. In veel andere gevallen (bijvoorbeeld scholing en investeringen om de duurzaamheid te verhogen) zullen we gebruik maken van vrijstellingen. In dat geval is enkel een kennisgeving aan de Europese Commissie verplicht.

Communicatie

Na besluit van GS en PS (via de begrotingsbehandeling) start de aanpak waarmee we actief communiceren naar veehouders. Doel is om zo helder mogelijk aan te geven wat de maatregelen voor hun bedrijfsvoering kunnen betekenen.

Daarbij werken we samen met het maatschappelijk middenveld én creëren we ons eigen WhatsApp verzendlijst, rechtstreeks aan veehouders(en hun relaties). Zij ontvangen service-updates met uitleg en als er nieuwe informatie beschikbaar is. Voor elk van de maatregelen komt een op maat communicatie-aanpak, die de werking van de maatregel ondersteunt. Onder andere een verhelderende video, infographics en een webpagina onder Brabant.nl. Voor maatregelen waarbij Brabant een loket functie heeft, staat de klantbeleving / customer journey centraal.

Vervolg

Wij gaan met uw Staten in gesprek op 27 oktober, tijdens de oordeelsvormende themabijeenkomst over het uitvoeringsprogramma. Daarna volgt er een debat over de middelen van dit uitvoeringsprogramma, tijdens de begrotingsbehandeling op 10 november a.s., waarin alle bestuursopdrachten aan bod komen.

De evaluatie van het Uitvoeringsprogramma Brabantse Agrofood (UBA) vindt in 2018 plaats. Het Uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen is een uitwerking van de UBA en het voorstel is dan ook om dit uitvoeringsprogramma in die evaluatie mee te nemen.

Bijlagen**Datum**

1. Uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen Transitie Veehouderij.

10 oktober 2017

Documentnummer

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

4243829

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: de heer L.C.C.M. Visschers, (073) 681 239,
lvisschers@brabant.nl, Agrofood.

Opdrachtnemer: de heer A.F. Meulepas, (073) 681 27 87,
ameulepas@brabant.nl, Agrofood.